

VIISAS AVOIMUUS

*3AMK:n yhteiset avoimuuden
lupaukset ja periaatteet*

SISÄLTÖ

SIVU

1. Johdanto	3
2. Viisas avoimuus - 3AMK:n yhteiset avoimuuden lupaukset	4-5
3. Lupauksia toteuttavat periaatteet ja linjaukset	6
Panostamme avoimeen ja vaikuttavaan yhteistyöhön	7-9
Hyödynnämme avointa tietoa ja	
kehitämme avoimuutta edistävää infrastruktuureja	10-12
Pidämme kiinni lainsäädännöllisistä ja eettisistä periaatteista	13-15
Edistämme avointa toimintakulttuuria	16

1. Johdanto

//

Näemme avoimuuden arvona, joka ilmenee erityisesti vaikuttavana yhteistyönä, avoimena tiedonkulkuna ja infrastuktuureina, eettisinä toimintatapoina sekä avoimuutta edistävänä toimintakulttuurina.

Vaikuttavuuden lisäksi voimme avoimuudella lisätä toimintamme tehokkuutta ja tehostaa julkisella rahoituksella saavutettavaa yhteiskunnallista hyötyä.

//

Tähän asiakirjaan olemme kuvanneet TKI-toiminnan (sekä alustavasti oppimis- ja liiketoiminnan) avoimeen toimintamalliin liittyvät Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian strategisen liittouman (3AMK) yhteiset lupaukset ja niitä toteuttavat periaatteet ja linjaukset.

Johtavana teemana on toimintamme yhteiskunnallinen vaikuttavuus, johon pyrimme avointen toimintamallien avulla. Näemme avoimuuden arvona, joka ilmenee erityisesti vaikuttavana yhteistyönä, avoimena tiedonkulkuna ja infrastuktuureina, eettisinä toimintatapoina sekä avoimuutta edistävänä toimintakulttuurina. Vaikuttavuuden lisäksi voimme avoimuudella lisätä toimintamme tehokkuutta ja tehostaa julkisella rahoituksella saavutettavaa yhteiskunnallista hyötyä

Toimintakulttuurin muutos entistä avoimempaan suuntaan on alkanut tieteestä ja tutkimuksesta, joten avoimeen TKI-toimintaan liittyen on kansainvälisiä ja kansallisia linjauksia, periaatteita, tavoitteita ja vaatimuksia enemmän kuin oppimis- tai liiketoimintaan. Myös 3AMK:n avoimuuden lupauksissa keskitymme avoimeen TKI-toimintaan ja sitä toteuttaviin

toimenpiteisiin. Oppimistoiminnan ja liiketoiminnan avoimuutta kehitämme myöhemmin kansainvälisten ja kansallisten linjausten edistyessä.

Viisaan avoimuuden lähtökohta on, että avaamme infrastruktuurit ja ympäristöt, aineistot, menetelmät ja tulokset aina kun se on mahdollista. Avoimuudesta voimme poiketa perustellusta syystä, esim. jos henkilötietojen ja yksityisyyden suoja, tulosten kaupallinen hyödyntäminen tai toiminnan tavoitteet vaarantuvat avoimuudesta.

Viisasta avoimuutta on myös se, että hyödynnämme omassa toiminnassamme avoimia infrastruktuureja, ympäristöjä, aineistoja, menetelmiä ja tuloksia aina kun mahdollista.

2. Viisas avoimuus - 3AMK:n yhteiset avoimuuden lupaukset

Panostamme avoimeen ja vaikuttavaan yhteistyöhön

- 1 Teemme toimintaamme ja osaamistamme näkyväksi ja osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiskunnan kehittämiseen
- 2 Vaikutamme alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa tuoden ammattikorkeakoulujen näkökulmaa avoimuuden toimintamalleihin
- 3 Meillä syntyvät aineistot, menetelmät ja tulokset ovat uudelleenkäytettävissä ja hyödynnettävissä

Hyödynnämme avointa tietoa ja kehitämme avoimuutta edistävää infrastruktuureja

- 4 Hyödynnämme TKI-, oppimis- ja liiketoiminnassa avoimia aineistoja, menetelmiä ja tuloksia

- 5 Tarjoamme henkilöstöllemme aineistohallinnan infrastruktuurin, työvälineitä ja palveluita
- 6 Hyödynnämme olemassa olevia ja kehitämme tarvittaessa uusia avoimia TKI- ja oppimis- ja liiketoiminnan infrastruktuureja ja ympäristöjä

Pidämme kiinni lainsäädännöllisistä ja eettisistä periaatteista

- 7 Tarjoamme henkilöstöllemme tukea avoimuuteen liittyvien juridisten ja eettisten kysymysten tunnistamiseen ja ratkaisemiseen
- 8 Jokainen meistä noudattaa aineistojen hallinnassa, avaamisessa ja käyttämisessä lainsäädäntöä, hyvää tieteellistä käytäntöä, tutkimuseettisiä ohjeita, rahoitus- ja sopimusehtoja, hyvää aineistohallinta tapaa ja ammattikorkeakoulun ohjeita ja määräyksiä

- 9 Jokainen meistä huolehtii käyttämiensä luottamuksellisten, salassa pidettävien ja arkaluonteisten tietojen suojaamisesta, tietoturvasta ja tietosuojasta

Edistämme avointa toimintakulttuuria

- 10 Rakennamme avoimuuteen perustuvaa toimintakulttuuria ja seuraamme sen toteutumista arjen toiminnassamme. Avoimuus on toiminnan suunnittelun kokonaisvaltainen lähtökohta.

**“ As open as possible,
as closed as necessary ”**

– Euroopan Komissio, avoimen saatavuuden peruseriaate

3. Lupauksia toteuttavat periaatteet ja linjaukset

Panostamme avoimeen ja vaikuttavaan yhteistyöhön

Hyödynnämme avointa tietoa ja kehitämme avoimuutta edistävää infrastruktuureja

Pidämme kiinni lainsäädännöllisistä ja eettisistä periaatteista

Edistämme avointa toimintakulttuuria

Panostamme avoimeen ja vaikuttavaan yhteistyöhön

1

Teemme toimintaamme ja osaamistamme näkyväksi ja osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiskunnan kehittämiseen

Olemme tunnistaneet avoimuuden keskeiseksi muutosvoimaksi, ja vaikutamme siihen, miten avoimuutta edistetään, toteutetaan ja hyödynnetään yhteiskunnassa. Kehitämme omaa avoimuuden kulttuuriamme ja vaikutamme toimintaympäristömmme avoimuuden kehittymiseen lakeja, eettisyyttä, hyviä tapoja ja muiden toimintaa kunnioittaen. Osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun tiedonjakamisen hyviä tapoja noudattaen.

Avoimuuden edistäminen: Vaikutamme avoimuuden mahdollisuuksiin, esimerkiksi siihen, että kansainvälistä ja kansallista rahoitusta voidaan hyödyntää ammattikorkeakoulujen avoimessa TKI-toiminnassa (soveltava, osallistava ja kokeileva tutkimus, kehittämis- ja inno-

vaatiotyö) ja oppimistoiminnassa. Avoimella TKI-toiminnalla ja koulutuksella vaikutamme tulevaisuuden työelämän toimintatapojen ja -ympäristöjen avoimuuteen.

Avoimuuden toteuttaminen: Hyväksymme toiminnan läpinäkyvyyden ja teemme TKI- ja koulutustoimintaa sekä osaamista näkyväksi osallistavalla toiminnalla, TKI- ja oppimisympäristöjen ja -prosessien, aineistojen, materiaalien ja tulosten avoimuudella sekä vaikuttavalla vuorovaikutuksella. Tiedämme yhdessä sovitut toimintatavat ja omat linjauksemme, joiden mukaan toimimme verkostoissa toisten toimintaa kunnioittaen. Edellytämme myös kumppaneiltamme avointa toimintakulttuuria lakeja, eettisyyttä, hyviä tapoja ja muiden toimintaa kunnioittaen.

Avoimuuden hyödyntäminen: Tunnistamme, tunnustamme ja lisäämme omaa osaamistamme ja jaamme sitä muille, yhdessä kokeillen, oppien ja kehittyen. Tuomme esille ammattikorkeakoulujen näkökulmaa ja kehittyviä toimintatapoja avoimuuden edistämiseksi. Kehitämme ja hyödynnämme avoimia toimintatapoja, esim. joukkoistamista, kansalaisosallisuutta, kansalaistiedettä (citizen science) ja kokeilukulttuuria.

Panostamme avoimeen ja vaikuttavaan yhteistyöhön

2 Vaikutamme alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa tuoden ammattikorkeakoulujen näkökulmaa avoimuuden toimintamalleihin

Vaikutamme aktiivisesti ja suunnitelmallisesti kansainvälisissä ja kansallisissa tutkimuksen ja koulutuksen verkostoissa, rakenteissa ja toimintaympäristöissä. Ammattikorkeakoulujen toimintaa, osaamista ja potentiaalia tulee kyetä tunnistamaan, tunnustamaan, jakamaan sekä hyödyntämään vaikuttavuuden aikaansaamiseksi.

Panostamme avoimeen ja vaikuttavaan yhteistyöhön

3 Meillä syntyvät aineistot, menetelmät ja tulokset ovat uudelleenkäytettävissä ja hyödynnettävissä

- Tiedämme, mitä aineistoja syntyy
- Aineistomme on eettisiä ja laadukkaita: luotettavia käyttää uudelleen
- Niiden tietoturvasta ja tietosuojasta on huolehdittu
- Niiden omistajuudesta ja käyttöehdoista on sovittu
- Ne on pitkäaikaistallennettu
- Ne löydetään uudelleenkäyttöön

Julkaistuihin TKI- ja oppimistoiminnan tuloksiin liittyvät aineistot ja menetelmät ovat lähtökohtaisesti yhteiskäyttöisiä ja avoimia. Avoimuudesta voimme poiketa perustellusta syystä, esim. jos henkilötietojen ja yksityisyyden suoja, tulosten kaupallinen hyödyntäminen ja siihen liittyvien oikeuksien suojaaminen tai toiminnan tavoitteet vaarantuvat aineistojen tai menetelmien avaamisesta. Myös TKI- ja oppimistoiminnan hankkeisiin liittyvät rahoitusehdot ja salassapitosopimukset voivat rajoittaa avoimuutta.

Emme avaa ammattikorkeakoululle kriittistä tai arvokasta materiaalia, ainakaan arvioimatta mahdollisen avoimuuden tuottamaa lisäarvoa.

Huolehdimme, että avaamamme aineistot, menetelmät ja tulokset ovat luotettavia ja laadukkaita ja että ne sopivat uudelleenkäyttöön: ne ovat eettisiä, anonymisoituja, virheettömiä,

aitoja, väärentämättömiä, sisäisesti ristiriidattomia, kattavia, ajantasaisia, oikeita ja ymmärrettäviä.

Aineistojen, menetelmien ja tulosten avaamisessa ja avaamisen ajoituksessa huolehdimme aina ensin mahdollisten kaupallisesti hyödynnettävien tulosten oikeuksien suojaamisesta.

Huolehdimme aineistojen löydettävyydestä ja viitattavuudesta. Tallennamme aineistot ja niiden kuvailutiedot paikkaan, mistä ne ovat helposti saavutettavissa. Kuvailutiedoissa mainitsemme aineiston omistajan ja oikeudelliset rajoitukset aineiston käytölle. Noudatamme yleisiä, standardimuotoisia lisenssejä.

Elinkeinoelämän tarpeisiin jalostetuista aineistoista voimme periä korvauksen.

Olemme sitoutuneet ARENE ry:n Open Access -lausumaan, jonka mukaan ammattikorkeakouluissa toimivien opettajien ja tutkijoiden

edellytetään rinnakkaistallentavan tieteellisissä julkaisuissa tai korkeakoulun omissa julkaisuarjoissa julkaistut tutkimusartikkelit avoimeen Theseus-julkaisuarkistoon. Toteutamme rinnakkaistallentamisen yhteistyössä tieto- ja julkaisupalveluiden ja opettajan tai tutkijan kanssa. Korkeakoulussa on vastuuhenkilö, joka tarkistaa kustantajan tallennuspolitiikan.

Käytämme avointa julkaisupolitiikkaa noudattavia julkaisukanavia aina kun se on mahdollista ja järkevää.

Koulutuksen avoimuudessa näkökulma laajenee vapaasti saatavilla olevasta aineistosta opetuksen saatavuuteen ja oppimisen rajattomuuteen. Kehitämme mahdollisuuksien mukaan mm. digitaalisten verkostojen kautta tapahtuvaa osaamisen rajaton laajentumista ja huomioimme opetuksen suunnittelussa erilaiset oppimisstrategiat ja erilaiset oppijat.

Hyödynnämme avointa tietoa ja kehitämme avoimuutta edistävää infrastruktuureja

4 Hyödynnämme TKI-, oppimis- ja liiketoiminnassa avoimia aineistoja, menetelmiä ja tuloksia

TKI-toimijana hyödynnämme avointen aineistojen käytöstä ja omien aineistojen jakamisesta:

TKI-toiminta tehostuu ja nopeutuu. Saatavilla olevien valmiiden aineistojen käyttäjänä säästämme resursseja. Lisäksi jotkut aineistot ovat ainutlaatuisia, ja niiden uudelleen kerääminen on mahdotonta, kallista tai eettisesti arveluttavaa

Laajat, saatavilla olevat aineistot mahdollistavat ajalliset ja paikalliset vertailut

Aineistojen jakaminen varmistaa tiedon säilymistä yksittäisten hankkeiden päättyessä

Aineistojen avoin ja helppo saatavuus paran-

taa toiminnan innovatiivisuutta, eri alojen sisäistä ja välistä verkostoitumista ja tekijöiden tunnettuutta

Muut TKI-toimijat voivat käyttää saatavilla olevaa aineistoa päätelmien ja tulosten luotettavuuden arviointiin, uudelleentulkintaan tai uusiin tarkoituksiin. Tämä toimii myös laadunhallinnan työvälineenä

Oppimistoiminnassa hyödynnämme avointen aineistojen käytöstä ja omien aineistojen jakamisesta:

Jakamisen kulttuuri helpottaa opetuksen kehittymistä ja auttaa vähentämään päällekkäisyyksiä sekä tehostaa toimintaa laadusta tinkimättä

Opetus kumuloituu ja tieto moninkertaistuu valmiiden aineistojen ja ratkaisujen hyödyntämisen kautta

Oppimistoiminnan avoimuus lisää muun toiminnan avoimuutta ja tukee sen kehittymistä

Opetusmenetelmien avaaminen kehittää yhteistä osaamista ja tarjoaa tehokkaita ja resursseja pienentäviä ratkaisuja

Kun käytämme avoimia aineistoja, menetelmiä tai tuloksia, noudatamme niiden käyttöehtoja ja mainitsemme alkuperän, tekijät ja lähteet hyvän tutkimustavan mukaisesti ja lainsäädäntöä noudattaen.

Hyödynnämme avointa tietoa ja kehitämme avoimuutta edistävää infrastruktuureja

5 Tarjoamme henkilöstöllemme aineistohallinnan ohjeistusta, infrastruktuurin, työvälineitä ja palveluita

Ammattikorkeakoulut tarjoavat yksin tai mahdollisuuksien mukaan yhdessä aineistojen hallintaa, käyttöä, avaamista, löydettävyyttä ja hyödyntämistä tukevan infrastruktuurin, työvälineitä, ohjeita ja palveluita. Ammattikorkeakoulut rakentavat ja kehittävät infrastruktuurin ja palvelut yhdessä kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa ja ottavat huomioon näiden tarjoamat infrastruktuurit ja palvelut (kuten koulutuksen ja valmennuksen, asiantuntija-avun ja ohjeistukset sekä tietojärjestelmät ja niihin liittyvät palvelut).

Noudatamme Avoimen tieteen ja tutkimuksen viitearkkitehtuurissa määritettyjä arkkitehtuuri- ja tietoturva-periaatteita sekä korkeakoulujen omia arkkitehtuuriperiaatteita.

Hyödynnämme avointa tietoa ja kehitämme avoimuutta edistävää infrastruktuureja

6 Hyödynnämme olemassa olevia ja kehitämme tarvittaessa uusia avoimia TKI- ja oppimis- ja liiketoiminnan infrastruktuureja ja ympäristöjä

Hyödynnämme kampuskehityksessä sekä investoinneissa ja hankinnoissa avoimia infrastruktuureita ja ympäristöjä. Suunnittelemme tulevat infrastruktuurimme ja ympäristömme lähtökohtaisesti avoimiksi ja avaamme olemassa olevat noudattaen Eurooppalainen tutkimusinfrastruktuurien strategiafoorum (ESFRI) [periaatteita ja suosituksia tutkimusinfrastruktuurien avaamiseen ja yhteiskäyttöön](#) ja kansallisia käyttöpolitiikkasuosituksia.

Laajennamme ja monimuotoistamme oppimisympäristöjämme fyysisestä virtuaaliseen, paikallisesta globaaliin, keskitetystä hajautettuun ja suljetusta avoimeen. Avoin oppimisympäristö tukee elinikäistä oppimista ja formaalin oppimisen täydentymistä informaalilla

oppimisella. Varmistamme, että avoimet oppimisympäristöt ovat opiskelijalähtöisiä ja voivat kehittyä osaksi opiskelijoiden elinikäistä oppimista tukevaa henkilökohtaista oppimisympäristöä. Suhtaudumme avoimesti, mutta oppimiselle asetetut tavoitteet tiedostaen, sosiaalisen median tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Huolehdimme siitä, että opiskelijoilla on avoimen ja henkilökohtaisen oppimisympäristön edellyttämät oppimisvalmiudet. Henkilökohtainen ja avoin oppimisympäristö vaatii opiskelijoilta itsenäisyyttä ja itseohjautuvuutta. Opiskelijoiden on kyettävä hallitsemaan ja hyödyntämään tietotulvaa ja sitouduttava yhteisölliseen oppimiseen ja tekniikkatuettuun vuorovaikutukseen.

Tunnistamme erilaisten opetussisältöjen, erilaisten oppijoiden, oppimistavoitteiden, kumppanuusverkostojen yms. oppimisympäristövalinnoille asettamat vaatimukset.

Opettajilta avoimet ja henkilökohtaiset oppimisympäristöt edellyttävät oppimisprosessin kontrolloinnin ja sisältöohjauksen sijaan itsenäisen oppimisen mahdollistamista sekä kokeilemaan ja oppimaan rohkaisemista. Kehitämme oppimisen prosesseja suuntaan, joka mahdollistaa oppimisen tukemisen myös oppilaitoksen ulkopuolella.

Pidämme kiinni lainsäädännöllisistä ja eettisistä periaatteista

7 Tarjoamme henkilöstöllemme tukea avoimuuteen liittyvien juridisten ja eettisten kysymysten tunnistamiseen ja ratkaisemiseen

Ammattikorkeakoulut tarjoavat yksin tai mahdollisuuksien mukaan yhdessä asiantuntija-apua ja ohjeita juridisten ja eettisten kysymysten tunnistamiseen ja ratkaisemiseen. Ammattikorkeakoulut kehittävät palvelut yhdessä kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa ja ottavat huomioon näiden tarjoaman osaamisen ja palvelut.

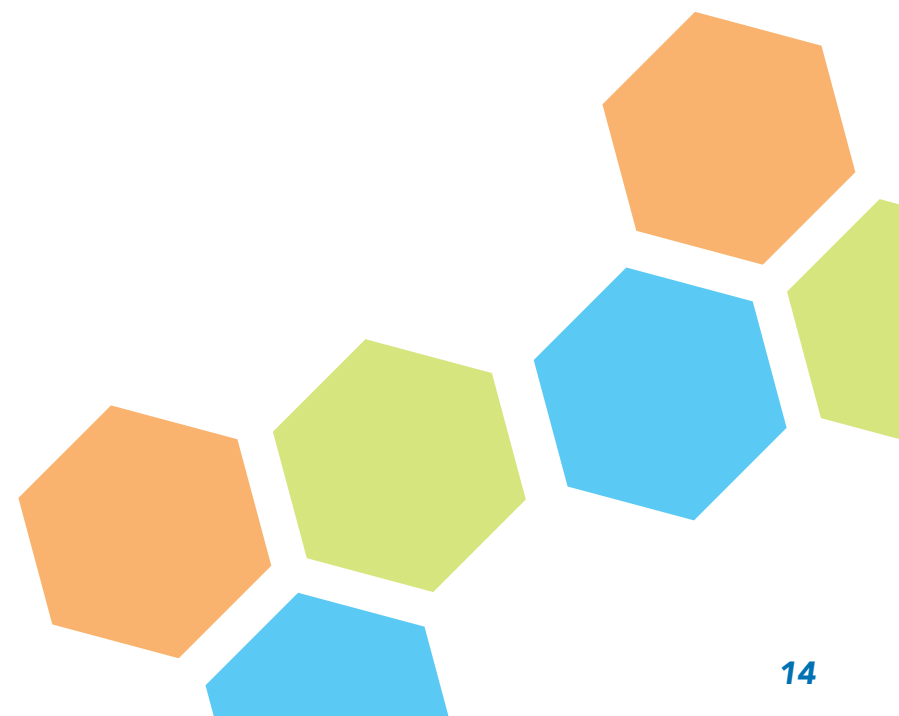
Pidämme kiinni lainsäädännöllisistä ja eettisistä periaatteista

8

Jokainen meistä noudattaa aineistojen hallinnassa, avaamisessa ja käyttämisessä lainsäädäntöä, hyvää tieteellistä käytäntöä, tutkimuseettisiä ohjeita, rahoitus- ja sopimusehtoja, hyvää aineistohallinta tapaa ja ammattikorkeakoulun ohjeita ja määräyksiä

Vahvistamme avoimeen TKI- ja oppimistoimintaan liittyvää juridista ja eettistä osaamistamme hyödyntämällä mm. ATT-hankkeen ja TENKin järjestämiä koulutuksia ja seminaareja.

Kunkin ammattikorkeakoulun laatujärjestelmässä, prosessikuvauksissa ja ohjeissa on huomioitu avoimeen toimintamalliin liittyvät juridiset ja eettiset näkökulmat sekä niiden kytkeytymisen eri rooleihin, kuten TKI-projektin vastuullinen johtaja, projektipäällikkö, opinnäytetyön ohjaaja ja opinnäytetyöntekijä.

Pidämme kiinni lainsäädännöllisistä ja eettisistä periaatteista

9 Jokainen meistä huolehtii käyttämiensä luottamuksellisten, salassa pidettävien ja arkaluonteisten tietojen suojaamisesta, tietoturvasta ja tietosuojasta

Aineistojen keräämisen yhteydessä harkitsemme aina, onko jonkin tunnistetiedon, salassapidettävän tai eettisesti arveluttavan tiedon kerääminen oleellista tutkimuskysymyksen kannalta. Vältämme mahdollisuuksien mukaan em. tietojen keräämistä ja käsittelyä ja noudatamme tutkimuseettistä normistoa ja lainsäädäntöä.

Anonymisoimme kerätyt aineistot mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, eli heti kun aineisto on järkevästi analysoitavissa ilman tunnisteita eikä muitakaan tutkimuksellisia perusteita tunnistaiden säilyttämiseen ole. Mikäli anonymisointi ei ole mahdollista vielä aineistojen käsittelyn aikana, koodaamme tiedot esim. peitenimillä (pseudonymisointi).

Luovutamme avoimeen käyttöön vain anonymisoitua tietoa. Anonymisointi tarkoittaa henkilötietojen käsittelemistä niin, että henkilön tunnistaminen estyy peruuttamattomasti kaikille tahoille. Anonymisointi tulee tehdä niin huolellisesti, ettei edes rekisteröity voi tunnistaa itseään aineistosta. Suunnittelemme anonymisoinnin huolellisesti noudattaen [Tietoarkiston aineistohallinnan käsikirjan ohjeita](#).

Ellemme ole varmoja anonymisoinnin onnistumisesta, emme avaa aineistoja.

Noudatamme korkeakoulun voimassa olevia tietoturva- ja tietosuojaoheja, aineistohallintaohjeita sekä kutakin palvelua koskevia käytösääntöjä.

Edistämme avointa toimintakulttuuria

10 Rakennamme avoimuuteen perustuvaa toimintakulttuuria ja seuraamme sen toteutumista arjen toiminnassamme

Kokonaisvaltainen avoimuuden kulttuuri näkyy 3AMK:n yhteisessä ja ammattikorkeakoulujemme omissa strategioissa arvona tai periaatteena. Strategioita toteuttavissa linjauksissa ja toimenpideohjelmassa on avoimuutta edistäviä toimenpiteitä.

Avoimuuden toimintamallit ovat sisäänrakennettuina laatujärjestelmissämme ja prosesseissamme ja kehitämme prosessien, aineistojen ja menetelmien ja laatua PDCA-mallilla.

Toimimme verkostoissa avoimesti toisten toimintaa kunnioittaen. Edellytämme myös kumppaneiltamme avointa toimintakulttuuria lakeja, eettisyyttä, hyviä tapoja ja muiden toimintaa kunnioittaen. Noudatamme tutki-

mus- ja korkeakoulu yhteisössä sovittuja yhteisiä periaatteita ja toimintamalleja ja helpotamme näin yhteistyötä.

Vahvistamme yhteistä ymmärrystä ja osaamista avoimesta toiminnasta ja tuomme näin avoimen toiminnan hyödyt koko organisaatioomme käyttöön.

Seuraamme ja analysoimme julkaisuiden, aineistojen, materiaalien, menetelmien, tulosten sekä infrastruktuurien ja ympäristöjen avoimuutta, avoimuuden hyödyntämistä ja toimintamme näkyvyyttä. Tarkistamme tavoitteemme ja muutamme tarvittaessa periaatteita, linjauksia ja toimenpiteitä.

